

ISSN (Online): 2783-4255

Research Paper

The effect of entrepreneurship training on the needs of the labor market and self-employment of skilled students in technical and vocational training centers in Shiraz

Sepideh Safarpour dehkordi^{1*}, Asma karimi²

1. Department of Educational Management, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran

2. Master of Educational Management, Shi.C., Islamic Azad University, Sepidan, Iran

Received: 20/10/2023

Accepted: 11/06/2024

PP: 27-40

DOI:

Keywords:

Entrepreneurship training, Labor market needs, Self-employment, Skilled learners, Technical and Vocational training centers.

Abstract

Introduction: Entrepreneurship is a main issue for planning in developed and developing countries so that these countries can cause economic growth, social welfare and poverty reduction by paying attention to the issue of entrepreneurship and addressing it. This research was conducted with the aim of investigating the impact of entrepreneurship education on the needs of the labor market and self-employment of technical and vocational training centers in Shiraz city.

research methodology: This research is of applied type in terms of its purpose, and semi-experimental in terms of data collection method, pre-test and post-test with a control group. The statistical population of the research includes the students of technical and vocational training centers in Shiraz city, of which 30 people were purposefully selected from employment-oriented and high-demand fields and randomly assigned into two experimental and control groups. In order to collect data, the labor market demand questionnaire by Ejthadi and Behrouzi (2015) and the self-employment questionnaire by Decker and Calo (2012) were used. Data analysis was performed at two levels of descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics (Kolmogorov-Smirnov, Levine's test, analysis of covariance) with SPSS statistical software version 25.

Findings: The results indicated that entrepreneurship training has a significant impact on the labor market needs and self-employment of skilled learners. Entrepreneurship training has a significant impact on the technical, cognitive, personality, communication and management needs of the students. Entrepreneurship training has a significant impact on the ability to recognize ideas, the intention of self-employment, the ability to manage a business, and to allocate free time to study and plan the business of skilled students.

Conclusion: Entrepreneurship education impacts self-employment and labor market needs. Entrepreneurship education is considered a crucial and vital factor in skill development for meeting labor market demands and fostering self-employment.

Citation: Safarpour Dehkordi, Sepideh and karimi, Asma. (2024). The effect of entrepreneurship training on the needs of the labor market and self-employment of skilled students in technical and vocational training centers in Shiraz. Journal of Transcendent Education, 14 (2), 13-26.

Corresponding author: Sepideh Safarpour Dehkordi**Address:** Department of Educational Management, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran**Email:** sa.safarpour@iau.ac.ir , sepidehsafarpour@gmail.com

مقاله پژوهشی

تأثیر آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز

سپیده صفیپور دهکردی^{۱*}، اسما کریمی^۲

۱. گروه مدیریت آموزشی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد، مدیریت آموزشی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

چکیده

مقدمه و هدف: کارآفرینی یک موضوع اصلی برای برنامه ریزی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است تا این کشورها بتوانند از طریق توجه به موضوع کارآفرینی و پرداختن به آن سبب رشد اقتصادی، رفاه جامعه و کاهش فقر شوند. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز انجام شد.

روش شناسی پژوهش: این پژوهش از لحاظ هدف جزء تحقیقات کاربردی و از لحاظ روش گردآوری داده ها نیمه آزمایشی و از نوع پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری پژوهش شامل مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز می‌باشد که از این بین ۳۰ نفر از بین مهارت‌آموزان رشته‌های اشتغال محور و پرتقاضا انتخاب شده و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل قرار گرفتند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از دو پرسشنامه نیاز بازار کار اجتهادی و بهروزی (۱۳۸۵) و خوداشتغالی دکر و کالو (۲۰۱۲) استفاده شد. روش تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (کولموگروف - اسمیرنوف، آزمون لوین، تحلیل کوواریانس) با نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد. آموزش کارآفرینی بر نیازهای فنی، شناختی، شخصیتی، ارتباطی و مدیریتی مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد. آموزش کارآفرینی بر توانایی تشخیص ایده‌ها، قصد خوداشتغالی، توانایی اداره کسب‌وکار، اختصاص وقت آزاد برای بررسی و برنامه‌ریزی کسب‌وکار مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری: آموزش کارآفرینی بر خوداشتغالی و نیاز بازار کار تأثیر دارد. آموزش کارآفرینی در تامین نیاز بازار کار و خوداشتغالی به عنوان امری مهم و حیاتی در مهارت آموزی تلقی می شود.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۲

شماره صفحات: ۲۷-۴۰

DOI:

واژه‌های کلیدی:

آموزش کارآفرینی، بازار کار، خوداشتغالی، مهارت‌آموزان، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

استناد: صفیپور دهکردی، سپیده و کریمی، اسما. (۱۴۰۳). تأثیر آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز. فصلنامه آموزش و پرورش متعالی، ۱۴(۲)، ۲۷-۴۰.

* نویسنده مسئول: صفیپور دهکردی

نشانی: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز

تلفن: ۰۹۱۳۳۹۵۷۹۸۳

پست الکترونیکی: sa.safarpoor@iau.ac.ir

مقدمه

امروزه بسیاری از کشورهای جهان به عنوان یک اصل و شاخص مهم توسعه، سعی در افزایش درآمد ملی خود داشته‌اند و برای نیل به این اهداف مهم نیز از راه کارهای گوناگون و متعددی با مدیریت کارآمد، تدبیر و هوشمندی سود جست‌ه‌اند (Hijazi, NaveIbrahim, 2015; Behrangi & Zainabadi).

آموزش به عنوان یک عامل مهم در رشد اقتصادی یک کشور شناخته می‌شود، اما کشورهای در حال توسعه به دلیل نتایج ضعیف در آموزش عمومی و تعداد قابل توجهی از ترک تحصیل، آموزش فنی و حرفه‌ای را به همان اندازه مهم می‌دانند. بی‌کاری به دلیل شکاف مهارتی یا نداشتن مهارت‌های مناسب حتی در بازار کار کشورهای توسعه‌یافته نیز دیده می‌شود. (UNESCO-UNEVOC, 2013) بیان کرده است که نیروی کار بالقوه به دلیل نداشتن مهارت‌های کافی در استخدام در بازار کار با مشکل مواجه می‌شوند. نیروی کار با تحصیلات عالی عمومی نیز به دلیل کمبود مهارت‌هایی مانند مهارت‌های شناختی یا غیر شناختی و مهارت‌های فنی مورد نیاز صنایع که خواستار اجرای برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای برای چنین جمعیت بالقوه‌ای هستند، از استخدام محروم می‌شوند؛ بنابراین آموزش کارآفرینی^۱ به عنوان یک نهاد اجتماعی متمایز در نظر گرفته می‌شود که به دنبال ایجاد و حفظ یک اقتصاد کارآمد از طریق ایجاد شغل با طیف گسترده‌ای از علایق به ویژه در مورد کاهش بیکاری است. به عنوان مثال (Ajzen, Czasch & Flood, 2009) آموزش کارآفرینی را به عنوان آن شکلی از آموزش تعریف کردند که مفهوم، مهارت‌ها و دانش یادگیرنده را در مورد چگونگی راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید یا ایجاد شغل تلقین می‌کند (Thurik et al, 2023). کارآفرینی به عنوان محرک اصلی خلاقیت، ایجاد شغل و رشد اقتصادی جامعه نام برده می‌شود. کارآفرینی یک موضوع اصلی برای برنامه‌ریزی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است تا این کشورها بتوانند از طریق توجه به موضوع کارآفرینی و پرداختن به آن سبب رشد اقتصادی، رفاه جامعه و کاهش فقر شوند، از این جهت طی دهه‌های گذشته توجه به کارآفرینی به عنوان یکی از برنامه‌های مهم اقتصادی و اجتماعی در جهان تبدیل شده و از اهمیت فراوانی برخوردار شده است (Hidayati, 2020)؛ بنابراین آموزش کارآفرینی به عنوان ابزاری حیاتی برای کاهش بیکاری در نظر گرفته می‌شود. در مطالعه‌ای که توسط (Wilson et al, 2004) انجام شد، مشخص شد که آموزش کارآفرینی به عنوان وسیله‌ای برای افزایش علاقه مهارت‌آموزان به حرفه کارآفرینی عمل می‌کند. خوداشتغالی^۲ راهی برای دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی مطلوب است. این مناسب‌ترین روش برای پرداختن به فقر و بیکاری خانوار برای مهارت‌آموزان است (Barba-Sánchez & Atienza- 2018; Sahuquillo, 2018; Vuorio et al, 2018). اهداف خوداشتغالی منجر به ایجاد شرکت‌های جدید می‌شود، بنابراین فرصت‌های شغلی را که موتور رشد اقتصادی هستند، ارائه می‌دهند (Wolfe & Patel, 2018). با تحقق سهم قابل توجه خوداشتغالی، دولت‌ها برنامه‌هایی را با هدف ارتقای خوداشتغالی اجرا می‌کنند. برای مثال، آموزش کارآفرینی در برنامه‌های استراتژیک و برنامه‌های درسی برای تأیید خوداشتغالی ادغام شده است. اهداف خوداشتغالی برای درک فرآیند کارآفرینی اساسی است، زیرا آن‌ها زیربنای کسب‌وکار جدید را تشکیل می‌دهند. از آنجایی که کارآفرینی در طول زمان رخ می‌دهد، اهداف خوداشتغالی ممکن است به عنوان گام‌های اساسی در الگوی توسعه‌ای کسب‌وکار در نظر گرفته شود (Kobba et al, 2020).

آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان ابزاری برای ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمد در بخش رسمی و غیررسمی در نظر گرفته می‌شود و بنابراین برای بازگرداندن ثبات اقتصادی در طول بحران مالی اهمیت بیشتری دارد. ضرورت دارد از فعالیت‌های کارآفرینی که دارای نیروی محرکه در هر اقتصادی و همچنین نوش‌دارویی برای بیکاری است، حمایت قوی شود. در آموزش کارآفرینی، عادت دادن به نگرش‌های منضبط برای انطباق با هنجارها و ارزش‌های قابل اجرا ضروری است تا رفتار کارآفرینانه شکل بگیرد. از یک نگرش منضبط نسبت به هنجارهای قابل اجرا، به عنوان یک کارآفرین، امید است که نگرش‌های دیگری مانند مسئولیت‌پذیری، جرأت پذیرفتن ریسک، مدیریت زمان و رسیدن به اهداف برای پیشرفت کسب‌وکار را در خود تقویت کند؛ زیرا هر هنجاری چه از نظر اخلاقی و چه از نظر مادی برای متخلفان جریمه دارد، بنابراین یک کارآفرین باید مسئولیت هر اقدامی را بپذیرد و جرأت کند هر گونه خطری را که از هر اقدامی با آن روبه‌رو می‌شود متحمل شود. در مورد مدیریت زمان و اهداف، هر کارآفرین باید جهت‌گیری رو به جلو برای توسعه کسب‌وکار خود داشته باشد. آموزش‌های کارآفرینی پیامدهای مثبت بسیار زیادی دارد از جمله اینکه مهارت‌ها و توانمندی‌های کارآموزان را توسعه می‌بخشد و منجر به خلاق بودن و مولد بودن کارآموزان در حیطه علایق خود می‌شود. از منظر اقتصادی، آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان یکی از کلیدهای اصلی برای باز کردن مشکلات بیکاری و گشودن خزانه شتاب اقتصادی

¹ - Entrepreneurial education

² - self-employment

از طریق توسعه مهارت‌ها در کشورهای در حال توسعه/توسعه نیافته نامیده می‌شود. آموزش فنی و حرفه‌ای کمک‌های زیادی به پایداری و رشد اقتصادی دارد. با توسعه مهارت، امکانات فرصت‌های شغلی برای آن‌ها به طور متناسب رشد می‌کند که در نهایت منجر به توسعه نیروی کار می‌شود. برخی از افراد ممکن است ترجیح دهند در بازار کار فعالیت کنند، در حالی که برخی ممکن است ترجیح دهند به تنهایی کار کنند و چنین تصمیماتی با شرایط فعلی کشور متفاوت است، اما در هر صورت از طریق ایجاد درآمد و درآمدهای مالیاتی به وضعیت اقتصادی کشور کمک می‌کند. در چنین شرایطی فردی با ویژگی‌ها، ظرفیت‌ها و شناخت‌های کارآفرینی باید خود را در فضایی مناسب برای فعالیت‌های تجاری قرار دهد. انگیزه اصلی برای پایان دادن به رؤیای پردازی در کسب‌وکار ممکن است قابل تصور باشد که عمدی و آگاهانه در نظر گرفته شود. دلایل مختلفی وجود دارد که چرا یک فرد خوداشتغالی را انتخاب می‌کند. از جمله این دلایل میل به آزادی اقتصادی بر اساس فرصت‌های اقتصادی، میل به خودمختاری، میل به رهایی از تابع بودن از دیگران، مستقل بودن، رئیس خود بودن، داشتن قدرت و تصمیم‌گیری، میل به خودکوفایی، تحقق رؤیاهای خود، استفاده از نیازهای خلاقانه خوداشتغالی را انتخاب می‌کنند. ممکن است برخی افراد را به سمت بهره‌برداری‌های کارآفرینی تحریک کند. آموزش کارآفرینی در بین مهارت‌آموزان جایگاه اصلی را به خوداشتغالی اختصاص می‌دهد.

امروزه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط علاوه بر کارکردهای پیشین خود، به عنوان کانون اصلی توسعه کشورها به حساب آمده و حمایت‌های گسترده‌ای توسط موسسه‌های دولتی و عمومی^۱ از آن‌ها به عمل خواهد آمد (Li, Bu, Zhang & Huang, 2024). دیدگاه‌ها در مورد خوداشتغالی می‌تواند بر اساس سه بُعد ذیل باشد. اول، قصد خوداشتغالی که عوامل مؤثر بر قصد فردی را مورد بررسی و توجه قرار می‌دهد، همچنین به سطح تحمل ریسک و استقلال بستگی دارد که احتمالاً تا حد زیادی تعیین می‌کند که او چه چیزی به دست خواهد آورد (Blackburn, Machin, & Ventura, 2023). بعد دوم، توانایی درک شده است که وی آن را شناخت فرصت و عمل به آن توضیح داد. بعد سوم سرمایه‌گذاری شخصی که جزء بزرگ‌ترین طبقه‌بندی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود که دینفعان سه شاخص اصلی آموزش کارآفرینی را ارائه می‌دهد. مشکل بیکاری فارغ‌التحصیلان یک پدیده جهانی است که اکثر کشورهای در حال توسعه با آن مواجه هستند. بیکاری به افزایش نرخ جرم و جنایت در برخی از کشورهای در حال توسعه کمک کرده است. دوره طولانی بیکاری می‌تواند سلامت روانی افراد را بدتر کند که نشان می‌دهد افراد بیکار در مقایسه با هم‌تایان خود در معرض چالش‌های بهداشت روانی مانند پریشانی و افسردگی هستند (Kara et al, 2023).

مطالعات مختلفی بر روی تأثیر کارآفرینی بر اشتغال‌پذیری فارغ‌التحصیلان مراکز آموزشی انجام شده است. (Sabri, 2023) پژوهشی با عنوان شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر آموزش کارآفرینی برای دانشجویان عراقی در جهت خوداشتغالی انجام داد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که مقوله‌ها به ترتیب شامل استراتژی‌های دولت و وزارت علوم در خصوص توسعه کارآفرینی، عوامل مربوط به دانشجویان، عوامل مربوط به جامعه، عوامل مربوط به مدرسان، عوامل مربوط به ابزار و شیوه آموزش و عوامل مربوط به دانشگاه‌ها بودند. بر اساس نتایج، به‌منظور توسعه آموزش کارآفرینی در بین دانشجویان عراقی باید کلیه دست‌اندرکاران در دو سطح کلان و خرد از قبیل دولت، جامعه، دانشگاه‌ها و دانشجویان زمینه بهبود آموزش کارآفرینی را مهیا کنند. (Etebar, 2023) پژوهشی با عنوان بررسی دیدگاه دانشجویان در تأثیر آموزش‌های مهارتی دوره کارآموزی بر توانمندسازی جهت اشتغال در بازار کار دانشکده مهارت و کارآفرینی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج انجام داد. شواهد حاکی از این است که از دیدگاه دانشجویان، آموزش مهارتی بر توانمندسازی خلق فرصت اشتغال در بازار کار، جستجوی فرصت اشتغال در بازار کار، مهارت‌های انفرادی جهت اشتغال در بازار کار، در دانشکده مهارت و کارآفرینی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج تأثیر دارد. (Abdi Bosjin et al, 2023) پژوهشی با عنوان طراحی الگوی پارادایمی خوداشتغالی و کارآفرینی در سازمان‌های حمایت محور آموزشی انجام دادند. الگوی پارادایمی استخراج شده در این پژوهش متشکل از ۱- مقوله محوری شامل، خوداشتغالی و کارآفرینی ۲- شرایط علی شامل، مدیریت منابع (بعد محیطی)، ویژگی‌های بنگاه کارآفرین، کیفیت خدمات، قابلیت‌های درون‌سازمانی ۳- راهبردها شامل، عوامل اقتصادی (مشتری‌مداری) ۴- عوامل بستری و زمینه‌ای شامل، عوامل اجتماعی و عوامل نهادی ۵- شرایط مداخله‌گر شامل، منابع مالی و ماهیت سازمان‌های حمایت محور ۶- پیامدها شامل، اشتغال و کارآفرینی، می‌باشد. از این‌رو نشان داده شده مسئله پارادایم خوداشتغالی و کارآفرینی مقدمه‌ای برای توسعه حمایت‌گران از مشاغل هستند. یافته‌ها نشان داده است که پارادایم خوداشتغالی و کارآفرینی مقدمه‌ای برای توسعه حامیان قشر ضعیف و محروم جامعه می‌باشد. (Fedajnejad, 2020)، پژوهشی با عنوان آموزش کارآفرینی در زمینه اشتغال کودکان استثنایی انجام داد. وضعیت اشتغال در سال‌های اخیر و به دلیل تحریم‌های همه‌جانبه، با انواع مصائب و مشکلات روبرو است که در این بین وضعیت

¹ - Government and public institutions

افراد دارای آسیب‌های جسمی و روانی، به مراتب وخیم‌تر است. این افراد در سیستم آموزشی‌ای که کمتر به نیازها و مسائل این افراد توجه می‌کند با مسائل و مشکلات بیشتری در ورود به جامعه روبرو هستند. لذا سیستم آموزشی، برای جبران این خلأها بایستی خود را با امکان کارآفرینی برای کودکان استثنایی همگام کند و بتواند از شغل‌های کلیشه‌ای و صرفاً فنی و حرفه‌ای دوری کند تا با دنیای دیجیتال و مجازی ارتباط برقرار کند و کودکان استثنایی را برای این شرایط آماده کند. (Ahmad, 2020)، پژوهشی با عنوان بررسی میزان کارآفرینی دانش‌آموزان برای ورود به بازار کار در آینده انجام داد. نتایج حاصل از بررسی پژوهش نشان داد که کارآفرین بودن دانش‌آموزان در حدود بیشتر از حد متوسط می‌باشد و برای ورود به بازار کار در وضعیت مطلوبی قرار دارند. (Attarnia et al, 2020)، پژوهشی با عنوان ارزیابی نیازهای بازار کار استان نسبت به فارغ‌التحصیلان رشته‌های دایر در آموزش فنی و حرفه‌ای انجام داد. اولویت و رتبه نیازهای بازار کار استان قم به شرح ذیل استخراج گردید: بالاترین رتبه و امتیاز متعلق به شاخص هم‌راستا بودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بود، همچنین در رتبه‌های بعدی شاخص ویژگی‌های زمینه‌ای و راهبردها و شرایط محیطی قرار داشت. در خارج از کشور نیز (Kumar & Kumra, 2023)، پژوهشی با عنوان مشکلات کارآفرینی کارآموزان مؤسسات آموزشی خوداشتغالی روستایی در هند انجام دادند. نتایج تحلیل آن‌ها نشان داد که مهم‌ترین مانع در موفقیت کارآفرینی کارآموزان، نگرش منفی خانواده و جامعه و به دنبال آن محدودیت‌های مالی است. (Adelaja et al, 2023)، پژوهشی با عنوان نیت دانشجویان نسبت به خوداشتغالی: کاربرد نظریه استخراج، بارگذاری و تبدیل^۱ (ELT) به اثربخشی انواع آموزش کارآفرینی انجام دادند. با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری مرتبه اول و دوم برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، تأثیر معنادار آموزش کارآفرینی بر تمایل دانشجویان به سمت خوداشتغالی تأیید می‌شود. با این حال، تنها نوع آموزش رسمی از سه نوع آموزش بر نیت دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. نتایج با دیدگاه ELT که فقدان یک یا چند نوع آموزش در آموزش کارآفرینی ارائه شده به دانش‌آموزان ممکن است دلیل مهمی باشد که دانشجویان کمتر از حد انتظار قصد خوداشتغالی را پس از قرار گرفتن در معرض آموزش کارآفرینی ایجاد می‌کنند، همسو هستند. (Rathore & Sidana, 2023)، پژوهشی با عنوان تحلیل برنامه‌های آموزش حرفه‌ای کربشی و یگیان کندرا برای توسعه خوداشتغالی در جوانان روستایی انجام دادند. یافته‌های این مطالعه تأثیر آموزش را از نظر ایجاد بنگاه اقتصادی توسط جوانان روستایی روشن می‌کند. این مطالعه همچنین به بررسی دلایل پذیرش و عدم پذیرش و توقف هر یک از شیوه‌های ارائه شده در دوره‌های مختلف آموزش حرفه‌ای می‌پردازد. (Le et al, 2023)، پژوهشی با عنوان تأثیر آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی در دانشجویان کارشناسی ارشد: تجربه قبلی خوداشتغالی به عنوان ناظر انجام دادند. این مطالعه نشان داد که آموزش کارآفرینی با امکان‌سنجی کارآفرینی ادراک شده و قصد ورود به فعالیت‌های کارآفرینانه همبستگی مثبت دارد. مطلوبیت درک شده به عنوان یک میانجی جزئی در پیوند آموزش کارآفرینی قصدو میانجی کامل در امکان‌سنجی ادراک شده و قصد کارآفرینی تعیین می‌شود. علاوه بر این، این مطالعه نشان داد که تجربیات خوداشتغالی قبلی به عنوان تعدیل‌کننده مثبت در مسیر آموزش کارآفرینی و مطلوبیت درک شده تا قصد کارآفرینی عمل می‌کنند. (Elsawalhy & Elzek, 2023)، پژوهشی با عنوان دانشجویان کارآفرین گردشگری و هتلداری پس از فارغ‌التحصیلی قصد انجام چه کاری را دارند؟ خوداشتغالی کارآفرینی سبز انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که آموزش کارآفرینی بر قصد خوداشتغالی و همچنین بر قصد کارآفرینی سبز تأثیر مثبت دارد. همچنین نتایج نشان داد که نگرش کارآفرینی نقش واسطه‌ای در رابطه بین آموزش کارآفرینی و قصد خوداشتغالی و همچنین در رابطه بین آموزش کارآفرینی و قصد کارآفرینی سبز دارد. این مطالعه نشان داد که فارغ‌التحصیلان گردشگری و هتلداری در مصر بدون نگرش کارآفرینانه تمایل به خوداشتغالی دارند. در مقابل، فارغ‌التحصیلان گردشگری و هتلداری که نگرش کارآفرینانه دارند، بیشتر به کارآفرینی سبز گرایش دارند. (LaForest, 2023)، پژوهشی با عنوان تأثیر آموزش فنی و حرفه‌ای دبیرستان بر اشتغال، دستمزد و پیشرفت تحصیلی انجام داد. نشان می‌دهد که آموزش فنی و حرفه‌ای دبیرستان تجارت، نسبت به آموزش عمومی و آموزش فنی و حرفه‌ای دبیرستان تجاری، دستمزدها و فرصت‌های شغلی را بهبود می‌بخشد در حالی که فارغ‌التحصیلی از دبیرستان را افزایش می‌دهد اما تمایل به فارغ‌التحصیلی از دانشگاه را کاهش می‌دهد. شبیه‌سازی‌های سیاست نشان می‌دهد که ادغام گواهینامه حرفه‌ای در آموزش فنی و حرفه‌ای دبیرستان نتایج بازار کار را بهبود می‌بخشد. شبیه‌سازی‌ها همچنین نشان می‌دهند که ردیابی دقیق دبیرستان نرخ ترک تحصیل را افزایش می‌دهد، اما نتایج را برای فارغ‌التحصیلان به بهای هزینه‌های مفید دبیرستانشان بهبود می‌بخشد.

¹ Extract, Load and Transform

با توجه به مطالعات انجام شده از سویی و کمبود منابع اطلاعاتی در داخل کشور از سوی دیگر، تحقیقی با هدف بررسی فرضیه‌های زیر اجرا گردید:

۱. آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد.
۲. آموزش کارآفرینی بر ابعاد نیاز بازار کار مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد.
۳. آموزش کارآفرینی بر ابعاد خوداشتغالی مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد.

روش‌شناسی پژوهش

با توجه به اینکه پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز انجام شد. این پژوهش از لحاظ هدف جزء تحقیقات کاربردی و از لحاظ روش گردآوری داده‌ها نیمه آزمایشی و از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل است. از بین مهارت‌آموزان رشته‌های اشتغال محور و پرتقاضا مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز ۳۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب شده و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل قرار گرفتند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از دو پرسشنامه نیاز بازار کار (Ejtihadi & Behrouzi, 2015) و خوداشتغالی (Decker & Calo, 2012) استفاده شد.

جدول (۱): تحلیل توصیفی ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری

جنسیت	مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای			جمع
	مرکز شماره ۱	مرکز شماره ۲	مرکز شماره ۳	
مرد	۵	۵	۵	۱۵
زن	۵	۵	۵	۱۵
جمع	۱۰	۱۰	۱۰	۳۰

الف- پرسشنامه نیاز بازار کار:

این پرسشنامه با هدف بررسی نیازهای بازار کار طراحی گردیده است. این پرسشنامه متشکل از ۳۴ سؤال و ۵ مؤلفه می‌باشد. این پرسشنامه در پژوهش (Ejtihadi & Behrouzi, 2015) مورد استفاده قرار گرفته است. بر مبنای این پرسشنامه نیازهای بازار کار شامل پنج نیازهای فنی و بازاری (سؤالات ۱-۸)، نیازهای شناختی (سؤالات ۹-۱۴)، نیازهای شخصیتی (سؤالات ۱۵-۲۰)، نیازهای ارتباطی (سؤالات ۲۱-۲۸)، نیازهای مدیریتی و راهبردی (سؤالات ۲۹-۳۴) می‌باشد که بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت و در مقیاس فاصله‌ای طراحی شده است. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (خیلی کم ۱ تا خیلی زیاد- ۵) می‌باشد. پرسشنامه در اختیار افراد متخصص و کارشناسان رشته علوم تربیتی در دانشگاه آزاد شیراز و همچنین اساتید راهنما قرار گرفت و نظر آنان در خصوص روایی پرسشنامه اعمال گردید و در نهایت پرسشنامه تهیه شده از نظر آنان دارای روایی مناسبی بود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه از روایی محتوایی لازم برخوردار است. پایایی پرسشنامه در پژوهش (Ejtihadi & Behrouzi, 2015)، ۰/۸۳ به دست آمد که مبین مطلوب بودن پایایی پرسشنامه می‌باشد. در پژوهش حاضر، پایایی پرسشنامه در ابعاد نیازهای فنی و بازاری، نیازهای شناختی، نیازهای شخصیتی، نیازهای ارتباطی و نیازهای مدیریتی و راهبردی به روش آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم افزار spss، به ترتیب ۰/۷۷۰، ۰/۹۵۰، ۰/۸۷۰، ۰/۷۸۹ و ۰/۸۹۰ گزارش شده است که نتایج نشان‌دهنده پایایی و همبستگی درونی مناسب سؤالات می‌باشد.

ب- پرسشنامه خوداشتغالی (Decker & Calo, 2012):

این پرسشنامه شامل توانایی تشخیص ایده، اعتماد به نفس برای ترک شغل در یک سازمان بزرگ و شروع کسب‌وکار جدید، قصد خوداشتغالی، توانایی اداره کسب‌وکار و وقت آزاد برای بررسی و برنامه‌ریزی کسب‌وکار خود می‌باشد. این پرسشنامه شامل ۵ بعد توانایی تشخیص ایده‌ها (سؤالات ۱-۱۳)، اعتماد به نفس برای ترک شغل (سؤالات ۱۴-۲۴)، قصد خوداشتغالی (سؤالات ۲۵-۳۲)، توانایی اداره کسب‌وکار (سؤالات ۳۳-۳۸) و اختصاص وقت آزاد برای بررسی و برنامه‌ریزی کسب‌وکار (سؤالات ۳۹-۵۳) می‌باشد. طیف مورد استفاده در پرسشنامه بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت می‌باشد (شامل: کاملاً درست تا کاملاً اشتباه) است. پرسشنامه در پژوهش (AliMohammadi, 2012) اعتباریابی شده است. برای محاسبه ضریب پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده

گردید. پرسشنامه تحقیق دارای پایایی مناسب است زیرا ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برابر با ۸۵ درصد می‌باشد. در این پژوهش نیز در بررسی روایی صوری و محتوایی از ۵ نفر از اساتید دانشگاه آزاد شیراز درخواست شد پس از مطالعه دقیق ابزار، دیدگاه‌های اصلاحی خود را به صورت کتبی ارائه نمایند. همچنین تأکید شد که در ارزیابی روایی محتوا، موارد رعایت دستور زبان، استفاده از کلمات مناسب، اهمیت سؤالات، قرارگیری سؤالات در جای مناسب خود و زمان تکمیل ابزار طراحی شده را مدنظر قرار دهند. پس از جمع‌آوری نظرات اساتید، تغییرات لازم در ابزار مورد توجه قرار گرفت. همچنین پایایی پرسشنامه در ابعاد توانایی تشخیص ایده‌ها، اعتماد به نفس برای ترک شغل، قصد خوداشتغالی، توانایی اداره کسب‌وکار و اختصاص وقت آزاد برای بررسی و برنامه‌ریزی کسب‌وکار بر اساس ضریب آلفا کرونباخ به ترتیب ۰/۷۷۷، ۰/۸۲۷، ۰/۸۴۹، ۰/۷۷۹ و ۰/۷۸۹ گزارش شده است که نتایج نشان‌دهنده پایایی و همبستگی درونی مناسب سؤالات می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که پرسشنامه طراحی‌شده برای انجام این پژوهش از پایایی مناسبی برخوردار می‌باشد.

طرح پژوهش:

متغیر مستقل	گروه آماری
X	T ₁ T ₂

T₁: گروهی که در معرض متغیر مستقل قرار می‌گیرد
T₂: گروهی که در معرض متغیر مستقل قرار نمی‌گیرد

یافته‌های پژوهش

آزمودنی‌ها شامل ۳۰ نفر از مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز در رشته‌های پُر تقاضا بودند. میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌های نمونه برای متغیرهای پژوهش در دو گروه کنترل و آزمایش در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار ابعاد نیاز بازار کار در گروه‌های آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون

پس آزمون						
متغیر	مرحله	شاخص آماری		میانگین	انحراف معیار	تعداد
		گروه				
نیازهای فنی و بازاری	پیش آزمون	آزمایش	۲/۹۵	۰/۴۱۶	۱۵	
	کنترل	۲/۹۲	۰/۵۰۱	۱۵		
	پس آزمون	آزمایش	۳/۵۸	۰/۶۵۲	۱۵	
	کنترل	۳/۰۳	۰/۳۴۲	۱۵		
نیازهای شناختی	پیش آزمون	آزمایش	۲/۸۲	۰/۳۰۵	۱۵	
	کنترل	۲/۸۴	۰/۳۱۱	۱۵		
	پس آزمون	آزمایش	۳/۷۱	۰/۳۷۵	۱۵	
	کنترل	۲/۹۴	۰/۲۹۹	۱۵		
نیازهای شخصیتی	پیش آزمون	آزمایش	۳/۴۱	۰/۴۲۱	۱۵	
	کنترل	۳/۱۸	۰/۵۸۳	۱۵		
	پس آزمون	آزمایش	۳/۵۳	۰/۵۱۶	۱۵	
	کنترل	۲/۹۳	۰/۵۹۰	۱۵		
نیازهای ارتباطی	پیش آزمون	آزمایش	۳/۴۰	۰/۳۲۱	۱۵	
	کنترل	۳/۳۵	۰/۳۷۷	۱۵		
	پس آزمون	آزمایش	۳/۸۸	۰/۳۹۹	۱۵	
	کنترل	۳/۰۷	۰/۳۵۹	۱۵		
	پیش آزمون	آزمایش	۲/۹۶	۰/۳۳۴	۱۵	
	کنترل	۲/۹۰	۰/۳۷۵	۱۵		

نیازهای مدیریتی	پس‌آزمون	آزمایش	۴/۰۲	۰/۵۱۵	۱۵
	کنترل		۳/۳۲	۰/۵۳۵	۱۵

همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شده است در مرحله‌ی پیش‌آزمون و پس‌آزمون میانگین و انحراف معیار ابعاد نیاز بازار کار مهارت‌آموزان در دو گروه کنترل و آزمایش محاسبه شده است. نتایج حاکی از آن است که میانگین ابعاد نیاز بازار کار در مرحله پس‌آزمون در گروه آزمایش بیشتر از گروه کنترل می‌باشد و آموزش کارآفرینی موثر بوده است.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار خوداشتغالی در گروه‌های آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون

متغیر	مرحله	شاخص آماری	میانگین	انحراف معیار	تعداد
توانایی تشخیص ایده‌ها	پیش‌آزمون	آزمایش	۳/۴۸	۰/۲۹۷	۱۵
	کنترل		۳/۳۵	۰/۳۷۴	۱۵
	پس‌آزمون	آزمایش	۳/۵۸	۰/۶۵۲	۱۵
	کنترل		۳/۰۳	۰/۳۴۲	۱۵
اعتماد به نفس برای ترک شغل	پیش‌آزمون	آزمایش	۳/۱۶	۰/۲۹۹	۱۵
	کنترل		۳/۱۰	۰/۳۵۶	۱۵
	پس‌آزمون	آزمایش	۳/۷۱	۰/۳۷۵	۱۵
	کنترل		۲/۹۴	۰/۲۹۹	۱۵
قصد خوداشتغالی	پیش‌آزمون	آزمایش	۳/۱۱	۰/۳۷۶	۱۵
	کنترل		۲/۹۷	۰/۲۵۰	۱۵
	پس‌آزمون	آزمایش	۳/۵۳	۰/۵۱۶	۱۵
	کنترل		۲/۹۳	۰/۵۹۰	۱۵
توانایی اداره کسب‌وکار	پیش‌آزمون	آزمایش	۳/۰۳	۰/۳۲۴	۱۵
	کنترل		۲/۹۴	۰/۳۴۳	۱۵
	پس‌آزمون	آزمایش	۳/۸۸	۰/۳۹۹	۱۵
	کنترل		۳/۰۷	۰/۳۵۹	۱۵
اختصاص وقت آزاد برای بررسی و برنامه‌ریزی کسب‌وکار	پیش‌آزمون	آزمایش	۳/۲۵	۰/۳۷۱	۱۵
	کنترل		۳/۱۷	۰/۴۲۳	۱۵
	پس‌آزمون	آزمایش	۴/۰۲	۰/۵۱۵	۱۵
	کنترل		۳/۳۲	۰/۵۳۵	۱۵

همان‌طور که در جدول ۳ نشان داده شده است در مرحله‌ی پیش‌آزمون و پس‌آزمون میانگین و انحراف معیار ابعاد خوداشتغالی در دو گروه کنترل و آزمایش محاسبه شده است. نتایج حاکی از آن است که میانگین خوداشتغالی در مرحله پس‌آزمون در گروه آزمایش بیشتر از گروه کنترل می‌باشد و آموزش کارآفرینی موثر بوده است.

فرضیه اول: آموزش کارآفرینی بر نیاز به بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان آموزش فنی و حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد.

جهت بررسی این فرضیه از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۴ گزارش گردیده است.

جدول ۴. آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره جهت بررسی فرضیه اول پژوهش

آزمون	مقدار	F	df	P
پیلایی	۰/۶۳۳	۲۱/۵۵۱	۲۸	۰/۰۰۱
لامبدای ویلکس	۰/۳۶۷	۲۱/۵۵۱	۲۸	۰/۰۰۱
T ² هاتلینگ	۱/۷۲۴	۲۱/۵۵۱	۲۸	۰/۰۰۱
ریشه ی روی	۱/۷۲۴	۲۱/۵۵۱	۲۸	۰/۰۰۱

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود سطح معناداری آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره ($p \leq 0.01$) کوچک‌تر از سطح معناداری ($\alpha=0.05$) می‌باشد؛ بنابراین بین نیاز به بازار کار و خوداشتغالی دو گروه آزمایش و کنترل در مرحله پس‌آزمون تفاوت معناداری وجود دارد، به عبارتی آموزش کارآفرینی بر نیاز به بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان آموزش فنی و حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: آموزش کارآفرینی بر ابعاد نیاز به بازار کار مهارت‌آموزان آموزش فنی و حرفه‌ای تأثیر معناداری دارد.

جهت بررسی این فرضیه از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۵ گزارش گردیده است.

جدول ۵. آزمون تحلیل کوواریانس جهت بررسی ابعاد نیازهای بازار کار در دو گروه کنترل و آزمایش

متغیرها	ss	df	ms	F	P
نیازهای فنی	۱/۳۸۸	۱	۱/۳۸۸	۵/۱۴۴	۰/۰۳۳
نیازهای شناختی	۳/۱۴۵	۱	۳/۱۴۵	۲۶/۳۳۲	۰/۰۰۱
نیازهای شخصیتی	۳/۸۱۲	۱	۳/۸۱۲	۱۲/۴۵۴	۰/۰۰۲
نیازهای ارتباطی	۵/۰۲۵	۱	۵/۰۲۵	۳۱/۸۳۶	۰/۰۰۱
نیازهای مدیریتی	۴/۰۹۴	۱	۴/۰۹۴	۱۴/۳۳۳	۰/۰۰۱

با توجه به جدول فوق و سطوح معناداری به دست آمده مشخص می‌شود که بین ابعاد نیازهای فنی، شناختی، شخصیتی، ارتباطی و مدیریتی دو گروه در مرحله پس‌آزمون تفاوت معناداری وجود دارد و با توجه به میانگین‌های مشاهده شده مشخص می‌شود که نمرات گروه آزمایش در ابعاد نیازهای فنی، شناختی، شخصیتی، ارتباطی و مدیریتی در مرحله پس‌آزمون افزایش یافته است. به عبارتی فرضیه پژوهش تأیید می‌شود و می‌توان گفت آموزش کارآفرینی بر ابعاد نیازهای بازار کار مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم: آموزش کارآفرینی بر ابعاد خوداشتغالی مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد.

جهت بررسی این فرضیه از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۶ گزارش گردیده است.

جدول ۶. آزمون تحلیل کوواریانس جهت بررسی ابعاد خوداشتغالی در دو گروه کنترل و آزمایش

متغیرها	ss	df	ms	F	P
توانایی تشخیص ایده‌ها	۲/۶۲۱	۱	۲/۶۲۱	۱۹/۴۵۲	۰/۰۰۱
اعتماد به نفس برای ترک شغل	۰/۱۷۹	۱	۰/۱۷۹	۲/۲۰۲	۰/۱۵۱
قصد خوداشتغالی	۱/۱۲۴	۱	۱/۱۲۴	۵/۶۰۸	۰/۰۳۷
توانایی اداره کسب‌وکار	۳/۰۳۹	۱	۳/۰۳۹	۱۶/۰۰	۰/۰۰۱
اختصاص وقت آزاد برای بررسی و برنامه‌ریزی کسب‌وکار	۰/۴۴۹	۱	۰/۴۴۹	۴/۶۲۲	۰/۰۴۲

با توجه به جدول فوق و سطوح معناداری به دست آمده مشخص می‌شود که بین کلیه ابعاد کارآفرینی به جز اعتماد به نفس برای ترک شغل دو گروه در مرحله پس‌آزمون تفاوت معناداری وجود دارد و با توجه به میانگین‌های مشاهده شده مشخص می‌شود که نمرات گروه آزمایش در ابعاد خوداشتغالی به جز اعتماد به نفس برای ترک شغل در مرحله پس‌آزمون افزایش یافته است. به عبارتی فرضیه پژوهش تأیید می‌شود و می‌توان گفت آموزش کارآفرینی بر ابعاد خوداشتغالی مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز انجام شد. در بررسی فرضیه اول پژوهش این نتیجه گرفته شد که آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد. در زمینه تأثیر آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی هیچ‌گونه پژوهش داخلی و خارجی یافت نگردید. این نتیجه را می‌توان این‌گونه تبیین نمود که آموزش فنی و حرفه‌ای یکی از اجزای حیاتی بازار کار است، به ویژه در حوزه‌هایی که نیازهای تکنولوژی و مهارت به سرعت در حال تغییر هستند. برنامه‌های آموزشی می‌تواند توسط کارفرمایان، انجمن‌های صنفی و مؤسسات آموزشی ارائه شود. برنامه‌های آموزشی می‌تواند اشکال مختلفی از جمله آموزش در حین کار، کارآموزی و آموزش رسمی کلاس درس داشته باشد. آموزش همچنین می‌تواند به مهارت‌آموزان کمک کند تا از نردبان شغلی بالا بروند. این به

مهارت‌آموزان کمک می‌کند تا پتانسیل درآمد و چشم‌انداز شغلی خود را بهبود بخشند و در عین حال به کارفرمایانی که نیروی ماهر را حفظ می‌کنند و نیروی کار مولدتری دارند نیز سود می‌برد. کارآفرینی نیروی شگفت‌انگیزی دارد که می‌تواند مهارت‌آموزان را با مهارت‌ها، دانش، توانایی‌ها و شایستگی‌های مناسبی مجهز کند که اتکا به خود را ممکن می‌کند و منجر به رشد اقتصادی و معیشت پایدار می‌شود. کسب مهارت‌های کارآفرینی و استراتژی‌هایی که برای جمع‌آوری سرمایه اتخاذ می‌شود، زندگی مهارت‌آموزان را برای ایجاد کسب‌وکارهای کوچک آسان می‌کند. باید برای توسعه مهارت‌ها و نگرش‌های مناسب برای خوداشتغالی تلاش کرد.

در بررسی فرضیه دوم پژوهش این نتیجه گرفته شد که آموزش کارآفرینی بر ابعاد نیاز بازار کار مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد. نتایج این تحقیق با نتیجه‌ی تحقیقات (Etebar, 2023) و (Ahmad, 2020) همسو می‌باشد.

در مطالعه (Ahmad, 2020)، روش پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی، با جامعه آماری دانش‌آموزان پسر به صورت گسترده و ابزار پژوهش محقق ساخته انجام شده است در حالی که در این پژوهش روش پژوهش شبه آزمایشی با پیش‌آزمون و پس‌آزمون با جامعه آماری داوطلبان آموزش فنی و حرفه‌ای محدود و ابزار پژوهش استاندارد صورت گرفته است که در هر دو پژوهش نتایج هم‌خوانی دارد. در مطالعه (Etebar, 2023)، روش پژوهش از نوع توصیفی - پیمایشی و دانشجویان دوره کارآموزی دانشکده مهارت و کارآموزی واحد کرج و با روش نمونه‌گیری در دسترس و هدفمند با نمونه آماری محدود صورت گرفته است. در پژوهش حاضر روش شبه آزمایشی با پیش‌آزمون و پس‌آزمون با جامعه و نمونه آماری محدود و ابزار پژوهش به بررسی فرضیه پژوهش پرداخته شد. نتایج این پژوهش با مطالعات (Etebar, 2023) همسو می‌باشد.

از جمله تبیین‌های احتمالی که می‌توان برای این یافته در نظر گرفت این است که آموزش فنی و حرفه‌ای اجزای حیاتی بازار کار هستند. آن‌ها نقش مهمی در شکل‌دهی مهارت‌ها و دانشی که مهارت‌آموزان دارند، ایفا می‌کنند که به نوبه خود بر اشتغال‌زایی، بهره‌وری و درآمد آن‌ها تأثیر می‌گذارد. کارآفرینی یکی از عوامل مؤثر بر اقتصاد است و کارآفرینان همواره در توسعه اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته نقش محوری داشته‌اند؛ زیرا با کشف فرصت‌ها، آن‌را به بهره‌برداری می‌رسانند، از این رو می‌توان گفت، راه توسعه پایدار و رسیدن به جامعه به دور از فقر و نابرابری به همت کارآفرینان اجتماعی و سیاسی هموار می‌شود. شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد علت توسعه بسیاری از کشورهای صنعتی، کارآفرینی بوده است. کارآفرینی به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان عامل مهم رشد اقتصادی، نوآوری و ایجاد شغل در نظر گرفته می‌شود. توسعه کارآفرینی و تغییر ذهنیت مهارت‌آموزان نسبت به کارآفرینی، خود چالشی برای نظام آموزشی کشور است؛ بنابراین ارتقاء و توسعه کارآفرینی بسیار ضرورت دارد. یکی از راهبردهایی که در راستای تحقق این هدف مطرح می‌شود آموزش کارآفرینی برای افزایش سطح کارآفرینی است. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در شرایط کنونی برای اقتصاد و فرهنگ ایران و به ویژه شتاب دهی به فرایند تولید امری ضروری است. کار محور بودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای سبب شده است تا این آموزش‌ها به عنوان یکی از عنصرهای کلیدی برای تحقق پیشرفت‌های اقتصادی و از جمله عوامل مؤثر در موفقیت کشورهای گوناگون تلقی شود. آموزش فنی و حرفه‌ای، مهارت‌آموزان را قادر می‌سازد تا با تقاضاهای متغیر بازار کار سازگار شوند. با پیشرفت فناوری و ظهور حرفه‌های جدید، مهارت‌آموزان باید مهارت‌ها و دانش لازم را برای رقابت در بازار کار داشته باشند. برنامه‌های آموزشی به مهارت‌آموزان فرصتی برای کسب مهارت‌های جدید می‌دهد که می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا در بازار کار به سرعت در حال تغییر باقی بمانند و کار کنند. آموزش اجزای اساسی بازار کار هستند. آن‌ها به شکل‌دهی مهارت‌ها و دانش مهارت‌آموزان کمک می‌کنند و آن‌ها را قابل اشتغال تر، مولدتر و کارآمدتر می‌کنند. علاوه بر این، آموزش فنی و حرفه‌ای مهارت‌آموزان را قادر می‌سازد تا با تقاضاهای متغیر بازار کار سازگار شوند که در یک اقتصاد به سرعت در حال تحول حیاتی است. با سرمایه‌گذاری در برنامه‌های آموزشی، کارفرمایان می‌توانند نیروی کار ماهرتر و مرفه‌تری ایجاد کنند که منجر به سطوح بالاتر رشد و توسعه اقتصادی شود.

در بررسی فرضیه سوم پژوهش این نتیجه گرفته شد که آموزش کارآفرینی بر ابعاد خوداشتغالی مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد. نتایج این تحقیق با مطالعات (Sabri asadi, 2023)، (Adelaja et al, 2023)، (Le et al, 2023)، آموزش کارآفرینی و خوداشتغالی همسو است. در مطالعه (Sabri asadi, 2023)، روش پژوهش رویکرد آمیخته از نوع متوالی - اکتشافی در بخش کیفی از تحلیل محتوا و در بخش کمی از روش توصیفی - پیمایشی و آزمون فریدمن استفاده شده است، جامعه آماری اساتید دانشگاه، کارشناسان، کارکنان سازمان‌های مرتبط با کارآفرینی و اشتغال‌زایی در کردستان عراق با روش نمونه‌گیری گلوله برفی و از مصاحبه نیمه ساختار یافته و یادداشت برداری استفاده شد. در مطالعه (Adelaja et al, 2023)، روش این پژوهش توصیفی - همبستگی، با جامعه آماری دانشجویان ۶ دانشگاه فدرال منطقه جنوبی کشور نیجریه با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به تعداد ۵۳۲ نفر و با پرسشنامه

استاندارد تکمیل و تحلیل یافته‌ها صورت گرفته است. در مطالعه (Le et al, 2023)، روش این پژوهش توصیفی - همبستگی با جامعه آماری دانشجویان دانشگاه‌های ویتنام با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به تعداد ۴۱۱ نفر و با پرسشنامه استاندارد تکمیل و با روش مدل معادلات ساختاری تحلیل شد.

پژوهش حاضر بر جامعه آماری داوطلبان آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز با روش شبه آزمایش با پیش‌آزمون و پس‌آزمون و نمونه آماری محدود صورت گرفته است. پژوهش‌های صورت گرفته با جامعه آماری دانشجویان و اساتید و با جامعه و نمونه آماری بسیار گسترده و روش توصیفی - همبستگی و روش آزمون آماری تحلیل مسیر و معادلات ساختاری صورت گرفته است. در صورتی‌که آزمون آماری این پژوهش تحلیل کوواریانس و مقایسه دو گروه پیش‌آزمون و پس‌آزمون بوده است.

این نتیجه را می‌توان این‌گونه تبیین نمود که امروزه در ایران، مسئله کار و اشتغال جوانان برای خانواده‌ها و دولت به یکی از اساسی‌ترین مسائل تبدیل شده به طوری‌که زندگی آن‌ها را تحت تأثیر قرار داده است. کارآفرینی نقطه کانونی در فرایند توسعه اقتصادی تلقی می‌شود و به طرز غیرقابل انکاری به رشد اقتصادی کمک می‌کند و به همین دلیل نیز این حوزه به صورت ویژه مورد توجه دولتمردان و سیاست‌گذاران قرار می‌گیرد. کارآفرینان افرادی هستند که با ایجاد کسب‌وکارهای جدید، به اشتغال‌زایی و در نتیجه آن رشد اقتصادی کمک می‌کنند. کارآفرینی افرادی را برمی‌انگیزد که با جاه‌طلبی و فرصت‌هایی هدایت می‌شوند که برای راه‌اندازی کسب‌وکار خود، ریسک‌هایی را انتخاب می‌کنند که اثرات مثبتی برای اقتصاد دارد. مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای بیشترین مشاغل را در طول دوره راه‌اندازی خود ایجاد می‌کنند. اشتغال مهارت‌آموزان اغلب مورد توجه متخصصان و کارشناسان است زیرا بیکاری برای جوانان بیشتر از بزرگسالان است. برنامه‌های آموزش کارآفرینی به سرعت به طور یکسان گسترش یافته است. آموزش‌های کارآفرینی نقش مهمی در پرورش و حمایت از فعالیت‌های کارآفرینانه دارند. محتوای کارآفرینانه و ارزش‌هایی که مهارت‌آموزان برای تقویت آمادگی خود برای پیگیری فعالیت‌های شروع کسب‌وکار در معرض آن قرار می‌گیرند. آموزش کارآفرینی مهارت‌آموزان را با توانایی شروع سرمایه‌گذاری‌های جدید و اجرای مؤثرتر کسب‌وکارشان مجهز می‌کند. وقتی مهارت‌آموزان در معرض آموزش کارآفرینی قرار می‌گیرند، دانش کارآفرینی و توانایی لازم برای تشخیص فرصت‌های تجاری را کسب خواهند کرد. وقتی مهارت‌آموزان به توانایی‌های خود برای انجام فعالیت‌های کارآفرینی باور داشته باشند، خوداشتغالی اولویت انتخاب شغلی آن‌ها نسبت به زمانی است که توانایی‌های کارآفرینی خود را ناکافی می‌دانند. درک ارتباط میان کارآفرینی و اشتغال‌زایی با رشد و توسعه اقتصادی یکی از اصلی‌ترین اموری است که سیاست‌مداران و صاحبان کسب‌وکارهای کوچک و متوسط باید به آن توجه داشته باشند. چرا که این امر سبب می‌شود تا بتوانند رویکرد مناسب‌تری را در بحث کارآفرینی و ایجاد بستر مناسب برای آن داشته باشند که در نهایت نیز تمامی این اقدامات به رشد اقتصادی و فرهنگی هر چه بیشتر جامعه و بهبود سبک زندگی مردم منجر خواهد شد.

از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش این است که ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه بوده است و پرسشنامه خود دارای محدودیت ذاتی است. بعضی از متغیرهای ناخواسته، ممکن است روابط بین متغیرهای پژوهش را تحت تأثیر قرار داده باشند که از نظر دور مانده است. ممکن است تعداد زیاد سؤالات پرسشنامه‌ها بر میزان دقت پاسخگویان تأثیر گذاشته باشد. همچنین نتایج پژوهش مربوط به مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر شیراز بوده است و نمی‌توان به سادگی نتایج آن‌ها را به سایر مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دیگر تعمیم داد و احتمال دخیل شدن تعصبات و نگرش‌های پاسخگویان در امر پاسخگویی از دیگر محدودیت‌های این پژوهش بود.

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود:

- با توجه به نتایج فرضیه اصلی آموزش کارآفرینی بر نیاز بازار کار و خوداشتغالی مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد، پیشنهاد می‌شود که نگرش ملی به کارآفرینی به عنوان ضرورت اساسی نظام آموزشی در نظر گرفته شود که در نهایت منجر به توسعه بازار کار و خوداشتغالی شود.

- با توجه به نتایج فرضیه فرعی اول آموزش کارآفرینی بر ابعاد نیاز بازار کار مهارت‌آموزان تأثیر معناداری دارد، پیشنهاد می‌شود که برای فراگیران آموزش‌های مدیریتی و شیوه پرورش نوآوری و کارآفرینی طراحی و اجرا گردد و در خصوص مهارت‌های فنی و حرفه‌ای سرمایه‌گذاری بیشتری به عمل آید.

- با توجه به نتایج فرضیه فرعی دوم آموزش کارآفرینی بر ابعاد خوداشتغالی تاثیر معناداری دارد، پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های راهبردی برای نهادهای گردن فرهنگ کارآفرینی تدوین شود، در این زمینه سیاست‌گذاری وزارت آموزش و پرورش در ایجاد تشکیلات تخصصی به منظور ترویج مبانی کارآفرینی، تطبیق رشته‌های فعلی با مشاغل موجود و همچنین حمایت تشکیلاتی و ایجاد تسهیلات قانونی از کارآفرینان و راه اندازی شرکت‌های دانش بنیان و حمایت سازمان یافته از آن‌ها پیشنهاد می‌شود.

نتیجه‌گیری

آموزش کارآفرینی انگیزه، دانش و مهارت‌هایی را برای مهارت‌آموزان فراهم می‌کند که برای راه اندازی یک سرمایه‌گذاری موفق ضروری هستند. هدف از آموزش کارآفرینی تربیت مهارت‌آموزان برای کسب مهارت‌ها، ایده‌ها و توانایی‌های مدیریتی و ظرفیت‌های خوداشتغالی به جای استخدام با حقوق است. هدف دیگر کمک به مهارت‌آموزان است تا با ایجاد نگرش‌های مثبت نسبت به کارآفرینی، کسب و کار را به عنوان یک شغل در نظر بگیرند.

از دستاوردهای اصلی تحقیق می‌توان به این نکته اشاره کرد که بین نیاز بازار کار و خوداشتغالی دو گروه آزمایش و کنترل در مرحله پس از آزمون تفاوت معناداری وجود دارد. آموزش کارآفرینی بر ابعاد نیاز بازار کار مهارت‌آموزان تاثیر معناداری دارد. آموزش کارآفرینی بر ابعاد خوداشتغالی مهارت‌آموزان تاثیر معناداری دارد. بنابراین با توجه به این دستاوردها، اهمیت و ضرورت آموزش کارآفرینی، نیاز بازار کار و خوداشتغالی در بین مهارت‌آموزان مشاهده می‌شود.

با مقایسه نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های پیشین می‌توان نتیجه گرفت که نتایج این پژوهش با بیشتر مطالعات پیشین هم‌خوانی دارد؛ زیرا در کلیه پژوهش‌های مطرح شده، آموزش کارآفرینی بر خوداشتغالی و نیاز بازار کار تاثیر دارد که این امر در پژوهش حاضر نیز صادق است در مورد این پژوهش، اشاره به این نکته ضروری می‌نماید که آموزش کارآفرینی، نیاز بازار کار و خوداشتغالی به عنوان امری مهم و حیاتی در مهارت‌آموزن تلقی می‌شود و بر پایه چنین رویکردی، سنگ بنای این پژوهش گذارده شد.

ملاحظات اخلاقی

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Abdi Bosjin, S., Kasraei, A. R., Kabaranzad Ghadim, M. R., & Haqshenas Kashani, F. (2023). Designing a paradigm model of self-employment and entrepreneurship in educational support organizations. *New Strategies of Entrepreneurship and Business*, 2(1), 101–112. (In Persian)
- Adelaja, A. A., Akinbami, C. A. O., Jiboye, T., & Ogbolu, G. (2023). Students' intention towards self-employment: An application of ELT theory on the effectiveness of entrepreneurial education types. *The International Journal of Management Education*, 21(2), 100738. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100738>
- Ahmad, J. (2020). Examining the level of entrepreneurship of students to enter the labor market in the future. *8th National Scientific Research Conference of Psychology and Educational Sciences*, Shirvan, Iran. (In Persian)
- Ajzen, I., Czasch, C., & Flood, M. G. (2009). From intentions to behavior: Implementation intention, commitment, and conscientiousness. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(6), 1356–1372. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2009.00485.x>
- Ali Mohammadi, R. (2012). *The role of affiliation motivation in the interest in entrepreneurial careers of business administration master students of Islamic Azad University, Rasht branch* [Master's thesis, Islamic Azad University, Rasht Branch]. (In Persian)

- Attarnia, A., Abbasi, H., & Alimohammadi, R. (2020). Evaluation of the educational needs of the labor market for the graduates of major fields in technical and vocational education in Qom province. *Journal of Human Capital Empowerment*, 4(1), 43–53. (In Persian)
- Barba-Sánchez, V., & Atienza-Sahuquillo, C. (2018). Entrepreneurial intention among engineering students: The role of entrepreneurship education. *European Research on Management and Business Economics*, 24(1), 53–61. <https://doi.org/10.1016/j.iiedeen.2017.04.001>
- Blackburn, R. A., Machin, S., & Ventura, M. (2023). *The self-employment trap?* Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science.
- Decker, W. H., & Calo, T. J. (2012). Affiliation motivation and interest in entrepreneurial careers. *Journal of Managerial Psychology*, 27(3), 302–320. <https://doi.org/10.1108/02683941211205826>
- Ejtihadi, M., & Behrouzi, M. (2015). Abilities and capabilities of graduates in response to the needs of the labor market in order to provide a suitable cognitive framework. *Research Quarterly in Curriculum Planning*, 3(10–11), 1–29. (In Persian)
- Elsawalhy, H., & Elzek, Y. (2023). What will the entrepreneurial students of tourism and hotels intent to do after graduation: Self-employment or green entrepreneurship. *International Journal of Hospitality and Tourism Systems*, 16(2), 81–94.
- Etebar, Sh. (2023). Examining students' views on the effect of internship skill training on empowerment for employment in the labor market of the Islamic Azad University's Faculty of Skills and Entrepreneurship, Karaj branch. *9th National Conference on New Science and Technology Findings Focusing on Computer, Management and Accounting*, Tehran, Iran. (In Persian)
- Fedainejad, V. (2020). Entrepreneurship training in the field of employment of exceptional children. *Research and Studies of Islamic Sciences*, 2(17), 60–67. (In Persian)
- Hidayati, U. (2020). The influence of e-marketing learning and self-efficacy toward students' interests in entrepreneurship. *International Journal of Advanced Research and Publications*, 4(5), 103–107.
- Hijazi, A., Navelbrahim, A. R., Behrangi, M. R., & Zainabadi, H. R. (2015). Identifying the influencing factors on the development programs of entrepreneurship education in Iran's higher education system (a framework for implementation planning and evaluation). *New Approach in Educational Management*, 6(1), 229–242. (In Persian)
- Kara, A., Spillan, J. E., Cabezas, G. R., Alvarez, N. M., & Nocetti Nuñez, V. R. (2023). Examining Chilean students' interest in entrepreneurship education: The effects of self-employment perceptions, self-confidence, and college type. *Latin American Business Review*, 24(4), 383–409. <https://doi.org/10.1080/10978526.2023.2179875>
- Kobba, F., Nain, M. S., Singh, R., Mishra, J. R., & Shitu, G. A. (2020). Entrepreneurial profile and constraint analysis of farm and non-farm sectors entrepreneurial training programmes in Krishi Vigyan Kendra and Rural Development & Self Employment Training Institute. *Indian Journal of Extension Education*, 56(3), 17–26.
- Kumar, P., & Kumar, R. (2023). Problems of entrepreneurs in India-case of rural self-employment training institutes' trainees. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 48(3), 231–244.
- LaForest, M. (2023). The effects of high school career and technical education on employment, wages, and educational attainment. *Journal of Human Capital*, 17(1), 39–71.
- Le, T. T., Nguyen, T. H., Ha, S. T., Nguyen, Q. K., Tran, N. M., & Duong, C. D. (2023). The effect of entrepreneurial education on entrepreneurial intention among master students: Prior self-employment experience as a moderator. *Central European Management Journal*, 31(1), 30–47.
- Li, S., Bu, Y., Zhang, Z., & Huang, Y. (2024). Digital entrepreneurship intention and digital entrepreneurship behavior: The mediating role of managing learning and entrepreneurship education. *Education and Training*, 66(1), 1–18.

- Rathore, B., & Sidana, S. (2023). Analysis of Krishi Vigyan Kendra vocational training programmes for developing self-employment in rural youth. *Academy of Marketing Studies Journal*, 27(6), 1–12.
- Sabri, A. H. (2023). Identifying and prioritizing effective factors on entrepreneurship training for Iraqi students in the direction of self-employment. *Journal of Entrepreneurship Development*, 16(2), 45–60. (In Persian)
- Thurik, A. R., Audretsch, D. B., Block, J. H., Burke, A., Carree, M. A., Dejardin, M., ... & Wiklund, J. (2024). The impact of entrepreneurship research on other academic fields. *Small Business Economics*, 62(2), 727–751.
- UNESCO. (2013). *Technical and vocational education and training*. Education Sector Technical Notes.
- Vuorio, A. M., Puumalainen, K., & Fellnhofer, K. (2018). Drivers of entrepreneurial intentions in sustainable entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 24(2), 359–381.
- Wilson, F., Marlino, D., & Kickul, J. (2004). Our entrepreneurial future: Examining the diverse attitudes and motivations of teens across gender and ethnic identity. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 9(3), 177–197.
- Wolfe, M. T., & Patel, P. C. (2018). Racing to get self-employed? Life history models and self-employment. *Journal of Business Venturing Insights*, 10, e00093.
- Yoon, H. D., Kim, N., Buisson, B., & Phillips, F. (2018). A cross-national study of knowledge, government intervention, and innovative nascent entrepreneurship. *Journal of Business Research*, 84, 243–252.

